

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt V. Legatorum cogitata de recitatis articulis à Caesare propositis.
Agitata Oeniponti à Lotharingo. Eius regressus. Propitia spes ab eo Legatis
facta de Caesaris animo; ac de euentu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1563.

quò tota opinio & integrum odium læsæ libertatis in Pontificem recidat; veritus, ne si ea accusatio legeretur tamquam communis laicis Principibus, ex iudicio prudentum collatis ex aduerso inter se actionibus, rationibusque singulorum, ille vnicus absolueretur quem solum damnatum cupiebat. Homini autem, qui non studio ducitur, sed turbido animi motu, mos est accusare non operum effectores ex operum odio, sed opera ex odio effectorum.

C A P V T V.

Legatorum cogitata de recitatis articulis à Cæsare propositis. Agitata Oeniponti à Lotharingo. Eius regressus. Propitia spes ab eo Legatis facta de Cæsaris animo; ac de euentu.

Articuli, quos adduximus, suspicionem incussere Legatis, velle Cæsarem adiuuere manum ad ea quæ non sunt Cæsaris, sed Dei. Idcirco Seripandus Pontificem cohortatus est ad fortiter resistendum, scribendumque Cæsari diploma, simile diplomati quod Paulus III. scripserat Carolo V. anno 1544. contra Spirense Decretum, sicuti fusè retulimus; & illi dictando suam penè operam offerebat. Sed Ferdinandi animus, omnino mansuetus ac pius, parum rationi consentaneum metum hunc ostendebat; & Delsinus illius probè conscius, studebat non temerè Legatos securos facere. Plurima tamen suspicio inuasèrat ministros Pontificios Oeniponti de ijs quæ agitanda essent à Germanis simul & Gallis super iam allatis articulis: quamquam spectatis ijs, quæ ibi ac Tridenti elici potuerant ex illis Gallis, qui linguâ magis lubricâ esse solebant, & ijs quæ Lotharingus ipse datâ fide affirmavit, nec ipse, nec ipsius Galli ad hanc trutinam vocati sunt, nec vlla de re interrogati; tantummodò, cum ostenderet Cæsar die quodam Gallicis Theologis coram Rege bibliothecam, quam illic habebat, eos familiariter percontatus est, Dignùmne concessione vsum Gallicis arbitrarentur. Quod ipsi liberè negarunt. Et Cæsar, conuerso ad Maximilianum ore, iisdem protulit illum Psalmi versiculum: *Quanto tempore proximus sui generationi huic, & dixi, Semper hi errant corde:* significans impetum suarum petitionum non ab interiori propensione, sed ab exteriori impulsu profectum fuisse.

* Apparet ex litteris scriptisque Vicecomitis ad Borromæum 1. Martij 1563.

2 Voluit Cæsar, vt eò Lunensis veniret, ageretque cum Lotharingo, quò ratio aliqua repèriretur, quâ liceret illi honorificè interesse Concilio. Quod ab ipsis Gallis non minùs quàm à Pontifice

Aaa 3 cupie-

Historia
Concilij Tridentini
Paulus III.
1563

1563. cupiebatur, tametsi spe contrariâ permotis : illi enim existimabant, eundem, qui contendebat in ordine sedendi, concordaturum cum ipsis in ordine procedendi; cum recentia mandata Lunensis accepisset à Rege, coniunctim procedendi non modò cum Cæsariis, sed etiam cum Gallis in emendatione curanda, ac præsertim plurimum tribuendi Lotharingi Cardinalis auctoritati; in quo proinde cum coniungeretur studium causæ Gallicanæ cum cupiditate honoris peculiaris, post agitata cum Lunensi consilia, per expeditum tabellarium de ijs litteras in Galliam misit.

§ Diarium.

Tridentum redijt Cardinalis 27. Februarij ^b. Et quoniam de ijs, quorum multi homines curiosi, multi conscij sunt, citò se prodire notitia, confestim cœpit evanescere metus effectorum, quæ ex propinqua illa coniunctione ^c grandium stellarum expectabantur, cum audiretur, Cæsarem prorsus alienum à turbulentis consilijs, & à conquienda per nouum dissidium pace Christiani generis, se intra pietatis suæ fines continuisse, pollicitum, vbi opportunum Lotharingo visum esset, se aditurum Concilium, flexisque genibus rogaturum Patres, vt Christianæ Reipublicæ misererentur, eiusque innumeris calamitatibus opem ferrent.

¶ Litteræ Mutinensis ad Moronum 27. & 28. Februarij 1563

Sed horum omnium lux clarior emicuit ex primo Lotharingi colloquio cum Legatis. Comperit ille graui oppressum morbo Mantuanum; cui morbo, iam antea parato ab annis, immensisque tum corporis tum animi laboribus, vltimam inclinationem adiecerat improuisus ^d Aquilo, qui illum in campestri loco dimittens inopportune vestibis deprehendit, pro quodam diuitum quasi fato, vt defectu aut alimenti aut vestimenti sæpè moriantur. Extempore cum inuisit Lotharingus. Alter verò, ex ægrotantium more, qui leuamentum conquirentes, quidquid noui sibi obijciatur, in eo se releuari falsò putant, mirificum præ se tulit animi solatium. Ocius quoque ægrotabat; sed ita leuiter, vt negotium admitteret. Quare in eius domo Lotharingus coram ipso, ac duobus collegis beneuolentibus ^e retulit quæ ipse transegerat; nec præterijt consuetam sibi rationem exprimendi res peractas eâ formâ, in qua operæ suæ promerita relucere. Narrauit, statim ac Oenipontem ipse peruenit, ipsius inuisendi gratia Nuntium aduenisse, qui significauit, in Cæsare non amplius repertum iri veterem voluntatem Concilio propitiâ: eam verò in illo mutationem cœpisse ex aliquo tempore, ob animi molestiam & Tridenti & Romæ sibi illatam; ac proinde ipsum rogauit ad ea præstanda officia, quæ Cardinali & huiusmodi Cardinali digna erant, & quæ ob ipsius condiciones ingentem

¶ Litteræ Legatorum ad Borromæum 1. Martij 1563.

gentem vilitatem causæ publicæ ac Pontifici afferre poterant. Responsum à se fuisse, Numquam se commissurum, vt in se desideraretur quidquid Purpura, & gratus erga Pontificem animus postulassent: idque à se postea expletum in eo negotio. Coram se prorupisse Cæsarem in acerbas querelas, quòd nulla de se fuisset habita in Concilio ratio suprâ quàm de quouis priuato haberetur, cum Præsides in volumine à se misso multa comperissent, facti ea digna esse quæ proponerentur: illos tamen tot mensium spatio numquam ad id deuenisse, spretâ dignitate eiusmodi Principis, à quo illa profecta erant. & ipsius Oratorum, qui officia tam feruentia, tam multiplicata interposuerant. Prætereà, Legatos præcisè recusasse, alia in eodem volumine contenta proponere, causatos, indecorum Cæsari futurum, si ipsius nomine exponerentur suffragio rerum mutationes, quas vix ausi fuissent hæretici postulare. Quod Cæsar sibi offensionem duxerat, quasi arbitrarentur Legati, ab ipso ea peti, quòd suæ fidei, suisque votis illa consonarent, non autem merè quòd suis populis satisfaceret, quibus deprecatio Cæsaris deneganda non erat: alijs denique ex rebus illic propositis audientiam negari à Legatis, quippe argumentis ad Pontificiam auctoritatem spectantibus. Hic verò Cæsarem non mediocriter inflammatum pronuntiasse, nondum quidquam alicuius momenti in eo conuentu peractum fuisse; Romanum verò Pontificem decipi aut à Concilio Tridentino, aut ab altero concilio suo, quod Romæ habebatur, cum vitiosa ambiguitas committeretur cum ingenti detrimento, in confundendis abusibus cum Apostolicæ Sedis auctoritate.

Hæc à Lotharingo relata sunt per viuidam expressionem, & per speciem non aliena sensa merè narrantis, sed sua firmare studentis superiore alterius auctoritate.

5 Liberas ab omni vinculo manus habebant in ea re Legati, cum à Pontifice accepissent ^f non facultatem modò proponendi cuncta postulata & Gallix Regis, & Cæsaris, vbi aliâ ratione illis Principibus satisfieri non posset; sed amplam potestatem concedendi grauissimos articulos cum aulæ Romanæ detrimento. Accedebat, quòd ipsorum prudentiæ omni ex parte permittebatur denuò à Pontifice integrum negotium; cum aliqua querimonia, quòd eadem Pontificis permissione, antea illis denuntiata, numquam illi vsi fuissent, nisi postulato eius aut assensu, aut iudicio. Quoniam autem id summoperè confert ad declarandam hac in re Concilij libertatem, libet mihi ad verbum hinc referre partem epistolæ quam Borromæus iussu Pontificis scripsit ad Simonettam

f Litteræ
Borrom. ad
Legatos in
communi 17
21. & 25. Fe-
bruarij, & ad
Simonettam
peculiariter
20. Feb. 1563

nettam

1563.
g 20 Feb.
1563.

nettam ⁵: Pontifex respondet iteratis vestris responsionibus, ut videbitis, cum alios Cardinales super illis consulere noluisse, nam ab initio in vestro iudicio cuncta reposuerat. Quare maluisset, ut à vobis ipsis id consilij fuisse susceptum, quod magis expedire videretur, nullâ amplius in hoc genere molestiâ illi exhibitâ. Per hæc responsa videretur etiam exhausta summa postulatorum Cæsaris in rebus honestis, & magnoperè satisfieri cunctis hisce correctionis petitoribus, quibus licebit nunc pernoscere Pontificis animum, multa in his litteris indulgentis, quæ fortasse Cardinales ad hæc negotia destinati minimè concessissent, si Pontifex eos audisset. Equidem censeo sanctissimum ab eo susceptum fuisse consilium, & ipsius probitate dignum, & presenti calamitoso tempore accommodatum. Cupio tamen sententiam vestram de his omnibus priuatim cognoscere.

Vobis quoque permittit Pontifex, ut cuncta Gallorum postulata, sicuti sunt, proponatis, ubi aliter illis satisfieri non possit: sed in eo casu videtur Pontifici idem agendum in volumine Cæsaris, ne inter utrumque discrimen ponatur, cum de ipso maior ratio habenda sit; eoque magis, quod prius ille volumen suum miserit.

hæc iam dicta
epistola Bor-
rom. ad Le-
gatos 21. Fe-
bruar. 1563

Verumtamen postmodum Pius ^h, ijs quæ scripta fuerant haud reuocatis, addi iussit litteris ad Legatos: Quando Cæsar consentiebat prætermiſsioni quorundam ex capitibus voluminis sui, hæc verò ab ipsis rationi dissentaneæ putabantur, satius esse illa omitti.

Præsides igitur, non quidem ob Pontificis interdictum, sed proprio ipsorum arbitratu tam multas tamque absurdas mutationes proponere recusabant, prævidentes, alias graui offensionem hominum generi ipsâ postulatione futuras, alias graui molestiâ tam præcellis petitoribus ob repulsam, quæ magis offendit re ipsâ quam animo solum concepta, donec spes est, ipsam speciem prompti ad eam accipiendam animi conducturam ne illa re accipiatur, alias denique graui dissensionem Patrum iudicio, cunctas simul infinitam moram, aliaque deterrima allaturas. Quamobrem post Lotharingi sermonem, Seripandus, ibi Legatorum primus, dixit, Se non adeo mentis inopem esse, ut haberet in animo, quidquam reuerentiæ atque obferuantia tam benemerito ac tam pio Cæsari debitæ prætermittere, ad quod tum propria ipsorum propensione, tum diserto mandato Pontificis impellebantur: selectos à se articulos in eo volumine, tamquam dignos ut proponerentur, partim fuisse traditos Patribus ad hoc destinatis in ijs quæ spectabant ad abusus in Ordinibus Sacramento, partim propositum iri, perinde ac argumentorum tractatio postulasset. De prætermiſsione Cæsareæ dignitatis gratiâ, se sperasse meritum, non onus ab eo reportaturos; quando-

1563.

quidem experimento compertum erat in Calicis petitione, quæ honestiorem quàm reliquæ speciem præ se gerebat, quantum offensionis Patribus incussisset, quali huiusmodi postulata essent Fidei iniuriosa. De tertio, hoc est, de ijs reformandis quæ ad Pontificiam auctoritatem pertinebant, quàmnam unquam ratione, quâ decetia postulari, ut subditi Principem reformarent, adeoque assuescerent cum eo agere tamquam cum subdito, quod est Principis prerogativa? nimis esse voluptabilem, adeoque nimis etiam proclivem transitum à veneratione ad contemptum & arrogantiam: nihil magis contrarium videri quàm hoc, tum Hierarchiæ à Christo institutæ, tum omnis probi regiminis normæ. Quapropter se iterum affirmare, in huiusmodi rebus Pontificem & legislatorem & legem sibi esse debere: cum eo Cæsar ageret, nactus in eo omnem animi propensionem, quemadmodum liquebat ex emendatione Romanæ Aulæ, iam à Pontifice inchoata, & assidue continuata.

7. Iam verò in hoc postremo, quod maximè periculosum erat, quia maximè speciosum invidiæ populorum, adeoque maximoperè promotum ab occultis hæresis fautoribus, Lotharingus Legatorum animos mirificè recreavit, luculenter contestatus, Cæsarem velle stabilem atque integram Pontificis auctoritatem, certissimum non modo nunquam mutandi Catholicam Religionem, sed nunquam se subtrahendi ab obedientia Principis eam moderantis, ac præsertim Pij IV. de quo maximam optimamque opinionem habebat, quæ de quovis Pontificum concipi posset, sperans, ab eo quodcumque bonum in Ecclesia desperandum non esse, dummodo à suis Consiliarijs non induceretur in fraudem, quemadmodum Cæsari certò videbatur antea contigisse. Et quantum aliunde conijcio, potissimam culpam Ferdinandus tribuebat consilijs duorum insignium Purpuratorum, Moroni & Cicalæ: pro eo quod fieri solet, ut duriora ac molestiora Principum facinora illis ministris adscribantur, qui eorum fiduciam amplius possident, & flagrantius in ipsos studium præ se ferunt.

8. Gradum fecit Lotharingus ad ea quæ Cæsar differuerat aduersus repugnantiam prius adhibitam, tum ne iurisdictio & obligatio Episcoporum tamquam iuris Diuini declararetur, tum ne tolleretur particula, *Proponentibus Legatis*. De utroque responsum est: & cum de priore sibi satisfactum ostenderet, de altero dixit (& euentus præsagium comprobavit) haberent pro certo Legati, ardentior, magisque inexorabilem in eo Philippum Regem esse quàm Ferdinandum, propterea quòd Synodus carebat libertate, & ubi Prin-

Pars III.

B b b

cipes

Scriptum
Vicecomitis
ad Borrom.
3. Mart. 1563

1563. cipes obstrictam sibi linguam illic haberent, ignorabant ad quodnam opus Oratores eò mitterentur. Tum Seripandus: Existimare se rem illam optimè callere, & cupere de ipsa opportunius colloqui cum Lotharingo, eiq̄ue palàm facere, per illa verba illam libertatem relinqui, quò ipse postmodum eà quâ pollebat auctoritate & eloquentiâ, eandem veritatem Hispanorum, & cuiusvis etiam animis imprimeret; quod etiam à se cupi vehementer Lotharingus ostendit. Finem hîc fecit, commendans Legatis negotij celeritatem, cui maximè proclives eos comperit, & affirmans, illius vniuersi congressus velle se certiozem Pium reddere. Ex quo eò certius arguebatur, studere Lotharingum se de Pontifice bene meritum, non ab illo auersum ostendere. Etenim vbi cum superioribus agitur, vnicuique curæ est, benefacta in lucem euocare verbis, malefacta occultare silentio.

C A P V T VI

Ducis Mantuani accessus Tridentum, dum pergit ad Casarem. Defunctus ibi Cardinalis eius patruus. Ipsius conditiones, & res ab eo gestæ, paucis expositæ. Communis mœstitia. Petitiones Legatorum ad alium collegam obtinendum. Industria Casarianorum Gallorumque, quò electio in Lotharingum caderet. A Pontifice Moronus & Nauagerus electi. Reuersio Gualterij Tridentum. Cedes Guisij Ducis, ibidem cognita.

Propinquitas Cæsaris Oeniponti commorantis ad celebranda ibi Comitia^a, Mantuanum Ducem illius generum exciue-
rat ad ipsum consultandum; eiusdemque rei gratiâ, sed lentiori ac muliebri gressu, virum subsequēbatur coniux Eleonora. Ex huius itineris opportunitate Tridentum peruenit Mantua Dux, paucis post Lotharingi reditum horis: cumque oppressum morbo patrum offendisset, ab amore atque officio coactus est illic subsistere, donec intra triduum, hoc est, postridie Kalendas Martias vesperi adfuit tristi spectaculo patrum decedentis. Mortis culpa in medicos reiecta est, qui vero illius morbo non comperto idonea ipsi remedia non admouerant. Verùm vt in multis disciplinis artificis vitium in artem transfertur, ita frequenter in hac artis vitium imputatur artificio.

Viueret

^a Litteræ Vicecomitis ad Borrom. 1. & 4. Martij, & Legatorum ad eundem 3. & 4. Martij, & Diarium 2. Martij, & litteræ Fulcarij ad Moronum 25. & 28. Febr. & 4. Martij, & Acta Palcotij.